

Despre eficacitatea psihanalizei freudiene și lacaniene; psihanaliza cu copii (rezumat)

Psihanaliza poate fi prezentată ca o știință a interpretării singularității unui subiect individual, a unei ființe umane în unicitatea ei ca ființă vorbitoare, cum precizează Freud și Lacan. Freud și-a dat primul seama de acest lucru, atunci când a propus o interpretare a viselor care se distingea radical de lecturile, antice dar și moderne, care erau, și sunt, speculative și calchiate după modele simbolice sau magico-religioase. Aceste lecturi nu corespund cu mesajul visului, care este acela al unei dorințe secrete a visătorului. Iar această dorință, pentru că este inconștientă, nu se poate exprima în registrul conștientului și al pre-conștientului, sau al unei gândiri ghidate de rațiune, de simțul comun sau de vreo morală.

De aceea, Freud a fost primul care a afirmat ca interpretarea în psihanaliză, începând cu interpretarea viselor, dar și a celorlalte produse ale inconștientului (lapsusuri, jocuri de cuvinte, uitări, fantasme și mai ales simptome), este o știință a particularului. O știință a singularității chiar atunci când singularitatea este prinsă în mod necesar în rețelele socialului. Interpretarea unui vis, mai spune Freud, este făcută din narațiunea visului, *plus* momentul acestei narațiuni din timpul ședinței de analiză. Adică din enunțuri, dar și din enunțare. Din ce se spune în vis dar și din cine spune visul. Dacă ne oprim la primul aspect, cel de enunț și de ce spune visul, rămânem în interpretarea clasică, una care s-a răspândit și în interpretările literaro-filozofice stil Ricoeur și Gadamer.

Aspectul de știință a singularului îl dă însă psihanalizei fenomenul interpretării ca enunțare, ca act de adresare a unui enunț. Unul dintre cele mai cunoscute vise interpretate de Freud este cel numit „visul tatălui mort”, în care un fiu visează că tatăl său, care tocmai murise după o lungă suferință, îi vorbește în vis, lui, fiului. Și în vis, fiul, visătorul, își spune: „era mort, dar nu știa...”. Relatând aceasta lui Freud, și în urma interpretării acestuia din urmă, pacientul, fiul, adaugă: „dar nu știa ca era mort conform dorinței”, unde „dorința” este cea a fiului și nu a tatălui. Interpretarea este astfel precisă și non-echivocă, de unde aspectul ei „științific”. Mesajul pe care subiectul, fiul, și-l trimite prin intermediul visului este în același timp generalizabil (face parte din Oedipul în care fiul îi dorește moartea tatălui), dar și singular, unic : aici, fiul dorește moartea tatălui pentru a se pune capăt suferințelor acestuia, de unde sentimentul inconștient de vinovăție la fiu, dar și teama sacă astfel va trece, prin moartea tatălui, în linia întâi, unde nu mai este nimic ca să-l protejeze.

În psihanaliza cu copii, această dimensiune de știință a singularului pe care o are psihanaliza prin interpretarea pe care analistul o face, este și mai pregnantă. Psihanalistul obține acest efect al practicii lui prin atenția flotantă din timpul ședințelor, cum o numește Freud. Această

atenție flotantă nu este altceva, contrar a ceea ce se crede, decât o valoare de numărător comun care se dă tuturor enunțurilor pacienților. Se invalidează astfel ideea de profunzime sau ierarhie, de ceva ce ar fi mai important sau mai puțin important în asocierile libere ale pacienților. Inconștientul freudian este la suprafața enunțurilor, nu în profunzimea lor.

În ședințele de analiză cu copiii, cu cei care de abia încep să vorbească de exemplu, nu este niciodată ușor de distins între ce este ficțiune, imperfecțiune a expresiei sau a vocabularului, pronunție oscilantă, nefixată, pe de o parte, și producție delirantă, fenomen elementar care marchează mai degrabă o instalare într-o formă de psihoză infantilă, pe de altă parte. Aici, doar interpretarea psihanalistului desparte apele de pământ, realitatea trunchiată a micului subiect nevrotizat de realitatea respinsă a micului subiect psihotic. În sensul acesta, intervenția psihanalistului poate fi preventivă și salutară, fără să fie însă rectificatoare sau evaluatoare a unei pretinse normalități. O „normalitate” care nu există decât în fantezia terapeutului format cu șabloane, teste și manuale. Intervenția psihanalistului se bazează așadar pe interpretarea subiectului, cât de mic ar fi acesta, ca subiect al enunțării și nu doar al enunțului. Ca subiect care exprimă o stare a propriului său inconștient, adică a ceea ce de obicei îi scapă și îl depășește, și nu doar o stare de conștiință de sine care nu depășește cunoașterea caracteristică amorului propriu.

Psihanaliza este de aceea o practică a interpretării care îi servește pacientului, analizantului, pentru a se vedea pe sine și a se cunoaște altfel decât prin oglindirea în propria conștiință, precum Narcis. Psihanaliza îi propune subiectului - divizat între ce cunoaște în mod conștient și ce îi rămâne necunoscut, și care se numește inconștientul -, să se familiarizeze cu acest necunoscut. Un necunoscut pe care, de cele mai multe ori, subiectul, cel contemporan încă și mai abilitat, nu dorește să-l cunoască, pentru a nu-și risipi astfel confortul pe care fantasma abundenței, cu orice preț, i-o propune non stop.

În același timp, psihanaliza, odată cu reînnoirea ei de către Jacques Lacan, este și un discurs în hora discursurilor contemporane: cel al stăpânului sau al puterii discriminatorii; cel al universității și al științei sau al reproducției oarbe a progresului; cel al istericeii sau al subversiunii autorității falice; cel al capitalismului sau al succesului fără limite al pieței ca simptom și al obiectelor de consum ca fetiș; în sfârșit, cel al psihanalistului sau al interpretării celorlalte discursuri în actele și consecințele lor. Acestea din urmă se traduc drept reușite fără limite, insuportabile pentru un subiect constituit tocmai începând de la o limită radicală, pe care în psihanaliză o numim castrare. Această limită traduce de fapt limita cunoașterii, nu în extensia ei, căci acolo cunoașterea e desigur infinită, ci în efectele ei periclitând însăși existența ființei umane. De aceea, prin faptul că psihanaliza transmite această limită absolută a cunoașterii, ea este nu doar o știință, ci și o etică a umanului, atât în singularitatea cât și în universalitatea lui.